

11/10

flesta utgår från att äktenskapsbrottet inte bör leda till brytning, och ett stort antal anser att den fördelade bör rannsaka sina egna fel och söka nå uppgörelse och försoning. Bland männen är det vanligt att tro att kvinnorna är mera sexuellt intresserade än de själva, och detsamma tror kvinnorna om männen. Detta och andra förhållanden kommer Gorer att anta att sexualiteten är av relativt ringa betydelse i England; det är samlivet, hemmet och barnen som betraktas som det viktiga i äktenskapet, inte erotiken. Sådana generaliseringar är osäkra, men utan tvivel får man av Gorer framställning intrycket av att den sensuella passionen är miss-tänkt och ovanlig.

I kapitlet om barnuppföstran framhävs att föräldrarna särskilt reagerar mot all sorts aggressivitet och grymhet. Att de flesta anser att barnen borde disciplineras bättre än nu sker säger väl ingenting; det tycks folk alltid ha ansett. Möjligen är oviljan mot kroppsliga bestraffningar typisk för engelsmännen (trots att prygel och dödsstraff stannat kvar i strafflagarna); endast omkring en femtedel av föräldrarna, egen-domligt nog mest bland de yngre, håller på aga i någon form.

Den religiösa aktiviteten synes vara starkare i England än hos oss, men säkerligen svagare än vi vänjt oss att anta. En fjärdedel av männen och en femtedel av kvinnorna står utanför alla religiösa samfund. Omkring en sjättedel av befolkningen, främst kvinnor, går i kyrka eller kapell varje söndag, vilket är ofantligt mycket mer än i Sverige; hälften av männen och en tredjedel av kvinnorna går inte alls eller blott vid bröllop och begravningar. Anmärkningsvärt är att mer än 40 procent (alldeles övervägande kvinnor) dagligen har en bönestund. Vad trons innehåll beträffar är läget mindre klart. Gorer har inte ställt frågan om tro på Gud, men väl om tro på ett liv efter detta och andra kristna föreställningar. Nära 50 procent förklarar sig tro på ett liv efter detta, men många menar härvid reinkarnation, att man lever vidare i andras minne eller i blommor eller dylikt; endast 18 procent tror på helvetet. Över huvud blir de grundläggande kristna dogmerna godtagna blott av 6 procent. Den religionens förtunning som Gorer klarlägger har nyss från teologiska utgångspunkter berörts i ett annat arbete (H. G. Wood, *Belief and Unbelief since 1850*).

Så bra människor de är, och vilket ledsamt liv de lever! denna Gorer reflexion i slutet av arbetet är åtminstone inte orinlig. De förklaringsförsök han gör i det sista kapitlet synes där-

emot otillåtligt lösliga. Utifrån den psykologiska doktrin han omfattar påstår han att engelsmännen "egentligen" är aggressiva, men att de aggressiva tendenserna under det senaste seklet blivit förskjutna till det undångömda eller omedvetna, till stor del genom polisens insatser som lagens väktare och folkliga idealbildare. Här stöder sig Gorer på godtyckliga korrelationer, godtyckliga tolkningar av bestämda handlingsmönster, godtyckliga påståenden om hur det verkligen förhåller sig. Blott några stickprov ur denna snårskog av stora och små galenskap. Undertryckandet av aggressivitet fordrar så mycket kraft att man inte har energi kvar till sexualitet. När det blir krig blir engelsmännen duktiga, ty då blir aggressiviteten korrekt. Benägenheten att hålla hundar och katter och att jobba i trädgården blir utlopp (eller hemliga uttryck) för aggressionsviljan; djuret får man behärska och trädgårdsarbetet tonar ned ilskan. Osv. osv. Att man är särskilt snäll bevisar i grunden att man är särskilt argt, det är summan av resonemanget.

HERBERT TINGSTEN

Tvångsandakterna ^{11/10}

De obligatoriska morgonbö- nerna är ett inslag i våra skolor som bryter mot religionsfrihetens princip och likaledes mot den ofta framhävda grund- satsen att undervisningen i kris- tendom inte skall vara dogma- tisk och konfessionell. Än egen- domligare är det att tvångs- andakten finns kvar även vid folkskoleseminarierna; för när- varande är seminarieeleverna skyldiga att delta i två mor- gonandakter varje vecka. Ett antal lärare vid seminariet i Luleå gjorde för nära två år sedan (5 februari 1954) en hän-

vändelse till skolöverstyrelsen om avskaffande av detta tvång. De påpekar i sin skrivelse att det stora flertalet seminarieele- ver nått myndig ålder; "vuxna människor... bör icke, vare sig av enskilda eller av samhället, åläggas deltaga i gudstjänster". Den starkt motiverade fram- ställningen har ännu inte för- anlett någon åtgärd från skol- överstyrelsens sida. Man borde emellertid kunna påräkna att denna speciellt stötande kvar- leva av äldre tiders religions- tvång blir utrensad.

Protest 10/10 - 28/11